

Městská třída

Ing. arch. Libor Urbánek
školitel: doc. Ing. arch. Maxmilán Wittmann, Ph.D.
Ústav teorie, FA VUT v Brně

Abstrakt

Článek pojednává o mé představě řešení problematiky městské třídy a zároveň přibližuje cíle a výsledky, kterých by má disertační práce měla dosáhnout.

Klíčová slova

Městská třída, vitalita, osa, parametry, prostor

Abstract

In this article I introduce solution for problematic issue of avenue and in the same time reveal goals and results which are supposed to be covered in my dissertation thesis.

Key words

Avenue, vitality, axis, parameters, space

1 Název práce

Názvem tématu mé disertační práce je „Městská třída“. Po prvních konzultacích dané problematiky se však ukázalo, že pokud má název samotné disertační práce více reagovat na směr, kterým by se celý výzkum měl ubírat, je nutné jej rozvést o příhodný podtitul. V této první fázi tedy celkový titul odpovídá názvu zadaného tématu „Městská třída“ a navíc je doplněný o upřesňující podtitul. Dle plánované struktury se prozatím nabízí dva možné podtituly. První z nich reaguje na celkový závěr práce, zabývajícím se přehledem a vyhodnocením parametrů a charakteristik činící městskou třídu vitální a atraktivní. Zní:

MĚSTSKÁ TŘÍDA

Architektonické a prostorové charakteristiky

Druhá varianta se odvíjí od jedné z hlavních kapitol práce, která má za úkol zmapovat vývoj zvolených městských tříd od historie až po současnost a kriticky ji zhodnotit. Jeho podoba je tedy:

MĚSTSKÁ TŘÍDA

Proměny vybraných městských tříd

Tyto tituly lze zatím brát jako jakýsi koncept, který se v průběhu času určitě jasněji zformuje. Avšak v této fázi můžeme říci, že se oba dva zásadně shodují s mou představou o směru, jímž by se tento vědecký elaborát měl ubírat.

2 Formulace zadání a problému

Městská třída, jako urbanistická kategorie ulice, má dle vztahu k urbanistické struktuře charakter hlavní městské osy – může být i okružní či radiální – s výraznou a nezastupitelnou dopravní i společenskou funkcí. Dále má městská třída, jako lineární veřejný městský prostor vymezen často reprezentativní městskou zástavbou či parkem, i velké prostorové nároky na svůj příčný profil. Ten by měl poskytnout dostatečné místo pro předpolí domu (předzahrádka s kavárenským posezením, plocha pro propagaci prodáváného zboží či plocha pro zevlování před výkladními skříněmi), chodník, cyklistickou stezku, stromořadí, podélné parkování, jízdní pruhy automobilové i hromadné městské dopravy – to vše s vybavením a s prvky drobné architektury o vysoké užitné a estetické kvalitě. [1] Tomu však často neodpovídá její současná podoba. Z příkladů od nás i ze světa můžeme vidět, že je mnohdy podceňován její význam v urbánní struktuře a to zejména ten společenský. Vzniká proto nutnost hledání nového pohledu na význam, roli a charakter městské třídy, který je vyvolána měnícími se potřebami života v současných městech. [2]

Z pohledu architekta, věnujícího se této problematice, současně zaznamenávám absenci nějakého uceleného pojednání v podobě publikace (sborníku, atlasu, aj.) o historickém vývoji jednotlivých (vybraných) městských tříd, jeho kritickém zhodnocení a se závěry využitelnými v architektonické i urbanistické teorii a praxi.

3 Cíl disertační práce

Cílem této disertační práce by mělo být poskytnutí výše zmíněného sborníku – atlasu – přehledné dokumentaci městských tříd u nás i ve světě a jako reakce na něj závěry v podobě popsání - identifikace – těch parametrů architektonických a prostorových, které městské třídě přináší vitalitu, činí ji využívanou a atraktivní. Neboť realizované třídy 19. i 20. století ukazují, že jsou-li tyto parametry stranou, tak městská třída ztrácí svou městotvornou funkci (příklad Husova nebo Heršpická ulice v Brně).

Popis prostorových parametrů by měl být definicí jednotlivých principů prostorového uspořádání funkčně odlišných objektů lokalizovaných na městské třídě.

4 Metodologický postup práce a použité metody

Základem mé práce budou vlastní zkušenosti z návštěv vybraných lokalit a míst, jejich důkladná fotodokumentace a analýza. Dále pak sběr dat a materiálů z literatury a historických pramenů (mapových a obrazových) a materiály z platformy studentských prací, jež budou ovlivněny mou participací na výuce odborných předmětů na Ústavu teorie a urbanismu. V první fázi by to měly být práce studentů ze cvičení předmětů Tvorba urbánního a krajinného prostředí a Základy a vývoj urbanismu. V předmětu Tvorba urbánního a krajinného prostředí by výstupní práce studentů 3. ročníku měla obsahovat návrhy řešení problematických míst a uzlů buď mnou vybraných městských tříd v Brně, nebo ulic a městských tříd vybraných samotnými studenty v místě jejich bydliště. V předmětu Základy a vývoj urbanismu by pak studenti 1. ročníku měli za úkol zpracovat seminární práci na historický vývoj vybrané městské třídy.

Ke zpracování a kritickému zhodnocení těchto dat a materiálů využiji metody, jako jsou abstrakce, analýza a syntéza případně metody dedukce či indukce a některé ověřené prameny zejména o historickém vývoji budu přímo interpretovat.

Z výsledků získaných ze všech podkladů, za použití těchto metod, pak učiním souhrn v podobě uceleného a kriticky zhodnoceného pojednání o historickém vývoji, o dnešní podobě a o dalším možném vývoji. *Zároveň se pokusím dokázat tezi, že městská třída je nepostradatelnou součástí vitální urbanistické struktury, kde vitalita je podmíněným nastavením jasných prostorových (architektonických) parametrů.*

5 Představa řešení úkolu, výsledky a využití

Pro vypracování ucelené a přehledné dokumentace vybraných městských tříd, mapující jejich vývoj a současnost, bude zapotřebí shromáždit řadu podkladů. Tato práce tedy obnáší i značnou badatelskou činnost v podobě hledání a sbírání obrazových a textových podkladů z historických pramenů, nacházejících se například v městských knihovnách a archivech. Pod pojmem obrazové podklady si představuji zejména dobové fotografie, historické plány, mapy, aj. Jako textové podklady mám v plánu využít záznamy v městských kronikách nebo již existující publikace zaměřené na historický vývoj jednotlivých vybraných lokalit. Pro analýzu současného stavu užiji zejména vlastních zkušeností z návštěvy daného místa a podrobné fotografické dokumentace, případně sociologických průzkumů vlastních či existujících. Výstupem této části bude popis vývoje jednotlivých vybraných městských tříd a jejich vývoje s kritickým zhodnocením na závěr.

Navíc v mé práci nabídnu, jako reakci na poznání řady městských tříd v první části, výčet, popisy a definice architektonických a prostorových charakteristik či

parametrů, díky nimž se městská třída stává vitální a společensky atraktivní. Předpokládám, že se budu zabývat následujícími parametry a vlastnostmi: rozměry a prostorové vlastnosti komunikací pro pěší, parametry rozptylových ploch, prostorový charakter nároží a prostorové uspořádání a průchodnost v parteru funkčně odlišných objektů lokalizovaných na městské třídě.

U komerčních objektů je komunikace parteru s okolím žádaná, ne-li samozřejmá. Ovšem i u jiných funkční celků by parter neměl být fyzickou ba ani psychickou bariérou, ovšem měl by umožnit interakci s okolím a měly by integrovat soudobý městský život. Jedním s příkladů interakce jsou například, často využívané hlavně v Americe, tzv. newsroomy zpravodajských televizí, situovaných přímo do ulice a umožňujících tak maximální propojení s okolním děním.

K závěru bych už jen podotknul, že v současnosti jsou některé parametry upřednostňovány a z toho důvodu jsou deklarovány územně plánovacím procesem, avšak architektonické parametry nejsou součástí územních plánů a právě ty se budu v mé práci snažit definovat tak, aby byly využitelné i v běžné praxi.

6 Referenční literatura

ZATLOUKAL, Pavel. *Brněnská okružní třída*. Brno : Památkový ústav v Brně, 1997. 175 s. ISBN 80 – 85032 – 60 - 0

GEHL, Jan. *Města pro lidi*. 1. vyd. Brno : Nakladatelství partnerství, 2012. ISBN: 978-80-260-2080-6

ŘEPA, Milan et al. *Dějiny Králova Pole* [online]. Brno : Úřad městské části Brno-Královo Pole, 2004. ISBN 80-239-3984-X. Dostupné také z: http://www.kralovopolstipatrioti.cz/Historie_kralova_pole.pdf

Vyhláška č. 268/2009 Sb., O technických požadavcích na stavby ve znění změn provedených vyhláškou č. 20/2012 Sb.

Vyhláška č. 501/2006 Sb., O obecných požadavcích na využívání území ve znění č. 431/2012 Sb., účinná od 1. ledna 2013

7 Použitá literatura a prameny

[1] KOPÁČIK, Gabriel et al. *Ulice v urbanistické struktuře*. Brno : Vysokého učení technického v Brně - Fakulta architektury, 2001. S přispěním grantové agentury České republiky.

[2] *Témata doktorských disertačních prací pro akademický rok 2013/2014*. Brno : 2012